

REISVERSLAG SOVATA JULI 2009 door Dan Kleefkens.

Deze extra reis van 12 tot en met 18 juli 2009 is bedoeld om de bouwplannen van de aanbouw aan het ziekenhuis in Sovata verder te bespreken en uit te diepen, een afspraak na te komen voor de isolatie van de school op de Iliesi en de naschoolse opvang en een rolstoel te brengen bij Csilla.

Zondagochtend 5u30 ga ik op reis met de nodige paperassen en goederen op de achterbank en in de kofferbak. En maandagavond om 19u Roemeense tijd ben ik bij Levente, sportleraar en een van onze Roemeense hulpverleners. Tijdens het nuttigen van een drankje en een sandwich worden de plannen en de gemaakte afspraken voor de komende dagen doorgenomen. Ook vertelt Levente dat er bij het laatste Nationale tournooi door zijn gewichtheffenploeg 6 bronzen en twee gouden medailles zijn gewonnen. Doordat één van de jongens geblesseerd was, was het resultaat iets minder dan vorig jaar (toen werd zijn ploeg vierde van Roemenië), maar nog altijd zeer indrukwekkend. Met zijn jaarbudget van € 1000 (de rest moet hij zelf opbrengen) is dat een schijntje ten opzichte van de andere ploegen.

Op dinsdag is de eerste afspraak met Kati, kinderpsychologe en een van onze Roemeense hulpverleners. Onderweg naar Kati worden nog wat foto's van het ziekenhuis in de huidige situatie genomen. De agenda van die middag wordt doorgenomen en één van de punten is het opzetten van een bestandenlokatie op het internet om documenten te delen voor de acht mensen die betrokken zijn bij het Project.

Ook wordt er nog een bezoek gebracht aan Dr. Erzsébet om de opmerkingen van Joke (onze Nederlandse bouwkundige) over het ziekenhuis door te nemen. Daar aangekomen worden we hartelijk onthaald door de dokter, zij moet nog wel een ronde doen voor de afspraak om 13u, maar geeft ons eerst alle tijd.

Dr. Erzsébet is heel blij met onze betrokkenheid, mede omdat er nu getrokken wordt aan de kar en het niet alleen op de Roemeense manier gaat. Het nodige komt over tafel, zonder schroom verteld Dr. Erzsébet over de wijzigingen die nodig zijn om te voldoen aan de regelgeving die de medische toezichthouder hanteert. Ik krijg van haar zelfs een set, helaas niet direct leesbaar in het Roemeens, maar toch. We spreken af om later in de middag met Szilard (de architect) alles nog eens door te nemen.

Zo komen we ook op de politiek in Sovata, hoe ze 7 jaar eerder is begonnen als enige dokter in het ziekenhuis voor 1 dag per week terwijl ze werkzaam was in het ziekenhuis in Mures, hoe de regelgeving haar noodzaakt om de huisartsen een eigen 24-uurs dienst te laten opzetten waaraan ze zelf niets kan doen en die er op 1 september moet zijn en hoe de overgang van de directie van het Ministerie van Gezondheid naar de lokale overheid vanaf 1 januari 2010 gaat uitpakken; wat gaat dat in de praktijk betekenen. Het biedt mij een aardig inzicht in wat er zoal speelt. En zij voelt aan dat ik er wat mee kan.

Ondertussen is het bij half één geworden en Dr. Erzsébet moet haar ronde nog doen.

Om 13.00 uur aangekomen bij het gemeentehuis worden wij naar de grote zaal geleid. Daar staat een koffer met een beamer, een projectiescherm en een bereidwillige ambtenaar klaar om de boel ook elektrisch aan te sluiten. De resolutie van de laptop komt echter niet helemaal overeen met die van de beamer en daardoor moet er wat heen en weer geschoven worden met het beeld om alles op het scherm weer te geven.

Dan voegen zich de burgemeester Ferenc Péter, het hoofd financiële zaken Csaba Kovacs (spreekt weinig Engels) en het hoofd van de juridische afdeling Éva Bokor zich bij ons. Dr. Erzsébet en Szilard de architect waren al eerder binnen gekomen. Ik geef eerst een presentatie van SOS door wat pagina's van onze website te tonen. Nu deze ook in het Hongaars en Roemeens te lezen zijn wordt het hun ook wel duidelijk dat wij echt betrokken zijn. Er wordt verteld hoe het voor SOS allemaal begonnen is.

Vervolgens nemen we de agendapunten door.

1. Presentatie van het ontwerp. Duidelijk is dat er eerst nog wat wijzigingen doorgevoerd moeten worden om te voldoen aan de medische richtlijnen voor de pediatrie afdeling, die er eerst moet komen. Daarna kan de EHBO pas gebouwd worden. Dr. Erzsébet geeft hiervoor ook een toelichting. Ik geef aan dat we blij mogen zijn wanneer die goedkeuring er met de Kerst 2009 is. Bij de specs hoort ook een opgave van wat er eigenlijk nodig wordt geacht. Het gaat om een onderzoekskamer, een verblijf voor moeder met kind (2 stellen), een 1-dag opnamekamer, 1 kamer voor kinderen 3-6 jaar en twee kamers voor kinderen van 6-14 jaar op sexe gescheiden. Normaal gesproken is het verblijf gemiddeld een week, dus geen langdurige of chronische zieken. Ook gaat het niet om infecties of andere besmettelijke ziekten, want die patiënten gaan allemaal naar het ziekenhuis in Tingu Mures.
2. Budget voor het bouwen. Op de directe vraag hoeveel geld er beschikbaar wordt gesteld krijg ik eerst niet echt antwoord. Voor dit jaar zijn de kosten voor een haalbaarheidsonderzoek opgenomen. Dit betreft eigenlijk de kosten om het plan door Szilard te laten uitwerken. Ze rekenen voor de kosten van de 1^e fase pediatrie nog steeds op € 200.000 en € 100.000 voor de EHBO afdeling. Dit is inclusief de inrichting. Maar overheidsfondsen zijn er nog niet en de gemeente zelf zit, blijkt na lang trekken aan de burgemeester, met een lening van 3,5 miljoen euro en een stevig gestegen rente (van 8 naar 17%) te zitten. Deze lening was nodig om de financiering van 20 miljoen voor de verbetering van de infrastructuur van de EU te krijgen. Van het lokale bedrijfsleven hoeven we ook niet veel te verwachten. De hoop ligt dus op andere geldschieters, zoals SOS, subsidies van de EU en Nederland. Van de gemeente zelf moeten we afwachten wat ze gaan budgetteren later dit jaar. Het lijkt erop dat eerst het plan goedgekeurd moet zijn voordat ze wat gaan ondernemen. Ik beschik niet over voldoende informatie om hun financiële situatie te beoordelen, dus kun je ook geen makkelijke conclusies trekken. Ik heb gezegd dat wij (SOS) een bijdrage leveren, maar dat het van hun moet komen.
3. Planning en mijlpalen vaststellen.
Veel verder dan de eerste drie fasen kwamen we niet:
Plan accoord. (Szilard en Dr. Erzsébet klaar met ontwerp)
Plan goedgekeurd. (Medische toezichthouder keurt de bouw goed)
Plan budgetteren (hieruit kun je opmaken dat er eerst in 2010 iets kan gaan gebeuren)
Van een planning in de tijd is nog geen sprake.

4. Communicatie tussen de leden van de projectgroep:
De burgemeester gaf aan dat Éva Bokor in principe alle contacten tussen ons en de gemeente zal onderhouden. Zij kan de juiste personen benaderen en ze beheerst de engelse taal goed. Afgesproken is om gebruik te maken van een Yahoo-groep voor het delen van documenten en om elkaar op de hoogte te houden. Iedereen krijgt een uitnodiging, maar moet wel een Yahoo-account hebben.
5. PR management:
Afgesproken is dat de gemeente de publicatiedata bepaald en aan ons doorspeelt wat er uitgebracht wordt. Kati zal voorlopig voor de vertaling zorgen.
6. Fondsenwerving voor het Project:
Vooralsnog wordt er door SOS niets gedaan tot het project de nodige vergunningen heeft. Wij zullen wel de mogelijkheden van subsidies in Nederland, zowel NL als de EU, gaan onderzoeken. De gemeente heeft een bankrekening voor de roemeense donaties geopend. Ook zal onze notaris geraadpleegd worden over de gang van zaken en hoe wij dit project als SOS eventueel het beste kunnen realiseren.

Aan de burgemeester wordt medegedeeld dat de school in de Iliesi door ons geholpen kan worden met de verwarming en de isolatieverbetering. Mevrouw Kuti, hoofd van de centrale school, zal door de burgemeester geïnformeerd worden. Mevrouw Kuti beheert het budget dat de gemeente voor de scholen ter beschikking stelt. De burgemeester verwacht eigenlijk dat de toiletten met wasgelegenheid een hogere prioriteit hebben nu de waterleiding er ligt en er voor september ook water door moet stromen. Voor de naschoolse opvang is geen budget voorhanden en hij meent ook niet dat dit onder de scholen valt. Ook voor de naschoolse opvang zegt SOS haar steun toe.

We nemen afscheid van de burgemeester en Csaba Kovacs en praten nog even na met Eva die een prettige indruk achterlaat.

Na de bespreking praten we in het ziekenhuis met Dr. Erzsébet en Szilard over de mogelijke verbeteringen aan de inrichting op basis van de Nederlandse richtlijnen. Het is ons allemaal wel duidelijk dat er nog heel wat puzzelwerk is om de nieuwe indeling rond te krijgen en om dat dan ook weer goedgekeurd te krijgen door de MT te Mures.

Om 16.00 uur heeft Szilard een andere afspraak en daarna nodigt Erzsébeth Kati en mij uit om een pizza en een drankje te gaan nuttigen. Ze vraagt mij naar mijn indruk van de leden van de gemeente. Ik zeg dat de eerste indruk goed is maar dat er over het financiële budget niet veel is vrijgegeven. Wel positief is dat de burgemeester zijn zorg van de lening heeft gedeeld. Daarop oppert Kati om de 2% belastingregeling onder de aandacht te brengen. Iedere belastingbetaler mag namelijk 2% van zijn belastingafdracht ten goede laten komen van een specifiek algemeen doel: zoals de bouw van een ziekenhuis. Mensen moeten daarvoor een formulier invullen en als ze daar niet van op de hoogte zijn zullen ze dat echt niet doen. Het kan ook bij de bedrijven aangekaart worden want het kost hun uiteindelijk geen cent en het is een kleine moeite om het voorwerk voor het personeel te doen.

Nadat wij afscheid van elkaar hebben genomen wordt er nog een afspraak gemaakt met Gyongyi voor een nieuwe beenprothese. De afspraak met de specialist in Tirgu Mures zal donderdagochtend plaatsvinden.

Op woensdagochtend is afgesproken om eerst met een taxi naar Dr. Ilona te rijden in Sarateni. Dr. Ilona houdt daar van 8-10 praktijk. Jammer als blijkt dat Dr. Ilona niet aanwezig is. Wij besluiten terug te rijden naar het kindershuis van broeder Csaba om te kijken hoe het met de gesponsorde fietsen is en hoe de bouw van het 2^e deel van het kindershuis vordert. Het kindershuis met leider János, is heel erg blij dat de fietsen onderweg zijn van Nederland naar Sovata. Op de vraag wat er nog meer nodig zou zijn op korte termijn geeft Janos aan: schoonmaakmiddelen en luiers voor 1-2 jarige kinderen. Misschien als geldproject per kind?

János heeft gebeld met de beheerder van de naschoolse opvang in de Iliesi en wij kunnen daar terecht voor wat we willen gaan doen. Met Levente en de kachelbouwer gesproken. Een reparatie is slechts tijdelijk goed (2 a 3 maanden) en een nieuwe kost af fabriek € 250, Levente gaat het materiaal dan op 70km ophalen. Het werk zelf kost € 150. DOEN dus. Voor de raamkozijnen met dubbelglas gaan wij donderdagmiddag langs het gebouw met een aannemer.

Het is al laat in de middag en een beetje eten en drinken kan geen kwaad, we gaan wat aan de vertalingen van de websiteteksten doen. Kati meent dat nu ze de hele tekst ziet en niet per zin, er toch wat kleine foutjes in zitten. We passen dus wat zaken aan en gaan daarna in het begin van de avond op weg naar Csaba, de tandtechniker. In zijn praktijk wordt gesproken over de voortgang van zijn kennis betreffende het maken van keramische tanden, de apparatuur en wat de werkzaamheden zijn in de komende periode. Bij het afscheid laat Csaba nog wel weten dat hij erg blij is met de steun van SOS en in het weinige licht meen ik toch een emotioneel vochtig oog te zien.

Op donderdag gaan we naar Tirgu Mures om de procedure voor een nieuwe prothese voor Gyöngyi in gang te zetten. Ook gaan we naar het meisje van 27 jaar in Marosugra.

Om half negen treffen we elkaar bij Levente en laden we de tassen en de rolstoel in. De orthopedische praktijk OrtoProfil liet ons na een half uurtje in de behandelkamer om een nieuwe onderbeen prothese te laten aanmeten. Bij Gyongyi gaat de broekspijp omhoog om te zien hoe de stomp (ca. 10 cm lang) er bij hangt. Het wordt mij nu ook wat duidelijker wat er aan de hand is. Aan de onderkant van de prothese is de voet kapot en aan de bovenzijde is de mof die over haar stomp gaat, te groot. Dit laatste komt doordat ze gewicht is kwijtgeraakt. Wanneer de specificaties vastgelegd zijn wordt er door de orthopedische arts een offerte opgesteld. Na een uurtje wachten is er een complete verrassing: 6.330 is € 1.600. Dat is even slikken, wat betaalt de verzekering dan later terug? Zo'n 2417 lei en dan kom je dus uit op een kleine 1.000 euro. Niet goedkoop, maar wie A zegt moet ook B zeggen. Met de VISA card kan 50% worden voldaan en over een week of drie als de spullen binnen zijn uit Duitsland en de prothese wordt afgemaakt, duurt een dag, dan moet de rest voldaan worden. Dat kunnen we met Levente regelen en Gyongyi geeft dan het geld van de verzekering weer aan Levente.

Na de lunch gaan we op weg naar Marosugra, een dorpje langs de weg richting Cluj. Eenmaal aangekomen zoeken wij allemaal naar het huisnummer. Tegenover het huis parkeren we de bus en laten Gyongyi en de rolstoel even achter.

De grootvader van Csilla staat ons te woord en even later komt Csilla in een gammele rolstoel aan. We laten de spullen, zoals incontinentiemateriaal, matrassbeschermers en andere medische spullen zien die we bij ons hebben. Wij pakken ondertussen de luiers die wij hebben. Het is inderdaad het juiste formaat: Large.

Ze is heel blij met de overige spullen en bedankt ons heel hartelijk. Csilla heeft een nieuwe rolstoel nodig omdat de zwaardere omstandigheden van de onverharde paden een versnelde slijtage tot gevolg hebben. Wanneer zij een rolstoel aanvraagt gaat dat via Boekarest en dat duurt minstens twee jaar. Wel krijg je dan de opmerking "Waarom doe je daar niet je leven lang mee?"

Wanneer we bij de bus zijn komt de vrouw van nr. 154, aan die kant van de weg, naar ons toe. Ook zij heeft behoefte aan een rolstoel voor een huisgenoot. Eenmaal binnen zie ik een rolstoel waarbij ik de indruk heb dat die voor een kind bedoeld is. Het blijkt echter om haar 42-jarige zus te gaan die in een bed ligt en zich moeilijk kan bewegen. Ik begrijp dat ze al heel haar leven bedgebonden is en ik ruik dat incontinentie een probleem is. Het gezicht van de vrouw maakt door een weggedraaid oog geen normale indruk. Mogelijk dat we hier kunnen helpen, maar dan moeten we dat eerst intern bespreken. Haar situatie is verontrustend.

Terug in Sovata gaan we nog even aan bij Dr. Erzsébet om de verpleegsteruniformen voor Pirooska, één van de verpleegsters, af te geven.

Met Levente en een aannemer wordt gesproken over de vervanging van de ramen en deur door een uitvoering met hogere isolatiewaarde. Er zal een prijsopgave volgen voor zowel de naschoolse opvang als de school in de Iliesi.

Aan het einde van de avond drink ik nog een biertje met Levente en we spreken ook over de hulpverlening van SOS en hij denkt dat er in Sovata nog meer dan genoeg mensen zijn die ook een helpende hand kunnen gebruiken. Mogelijk dat Éva Bokor ons daarbij aan de nodige adressen kan helpen.

Het is inmiddels vrijdag, de dag van vertrek, dus vroeg op. Na van iedereen afscheid te hebben genomen wordt gestart met de terugreis.

Het zal een soepele maar warme terugreis worden met weinig wegwerkzaamheden en files. Na een overnachting in Oostenrijk kom ik zaterdag aan het begin van de middag weer thuis.

De cijfers van deze reis:

Aantal verreden kilometers 4.170

Rijstijd heen 23 uur en terug 21 uur

Brandstof 251 liter diesel, gemiddeld verbruik 1:16,6.